

*Др Соња Лучић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0002-7104-3572*

*Прегледни научни рад
УДК: 347.77/.78
DOI: 10.46793/7623-143-0.581L*

НОВА ПРАВИЛА ЗАШТИТЕ ОЗНАКА ГЕОГРАФСКОГ ПОРЕКЛА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ*

Резиме

Географске ознаке и ознаке порекла су важан део европске културе и привреде. Оне одражавају разноликост региона у земљама и регионима ЕУ и доприносе њиховом развоју. ЕУ је стога створила свеобухватан систем за заштиту географских ознака и ознака порекла. Географске ознаке и ознаке порекла су називи места, области, територија или земаља и користе се у трговини за идентификацију географског порекла робе или услуга. Оне стога служе за индивидуализацију робе у промету тако што посебно указују на географско порекло.

Географске ознаке и ознаке порекла нуде низ погодности за произвођаче, потрошаче и привреду. За произвођаче, оне могу пружити конкурентску предност јер се могу разликовати од других произвођача који не користе ознаке географског порекла. За потрошаче, ознаке географског порекла представљају гаранцију квалитета и порекла производа. За привреду, ознаке географског порекла могу допринети развоју региона и пољопривреде. Оне могу помоћи у отварању радних места, повећању прихода произвођача и јачању регионалне економије.

У Европској унији по први пут је уведена заштита ознака географског порекла занатских и индустријских производа. Поред тога, донета је нова уредба која јединствено регулише заштиту ознака географског порекла вина, јаких алкохолних пића и пољопривредних производа. Аутор ће у раду указати на најважниј одредбе Уредбе 2024/1143 и Уредбе 2023/2411.

Кључне речи: *ознаке порекла; географске ознаке; гарантовано традиционални специјалитети.*

* Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2024. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

1. Увод

Током последње три деценије, Европска унија је увела ознаке квалитета за производе са препознатљивим посебним карактеристикама, такозване ознаке географског порекла за вино, алкохолна пића и пољопривредне производе и храну, као и гарантовано традиционалне специјалитете и опционе ознаке квалитета за пољопривредне производе и храну. Због њиховог признавања као интелектуалне својине, ознаке географског порекла постају све важније. У ЕУ је до сада регистрован 3.897 ознака порекла и географских ознака.¹ Студија коју је Европска комисија објавила 2019. године о економској вредности ознака порекла, географских ознака и гарантовано традиционалних специјалитета показала је да су производи који их носе имали продајну вредност од 77 милијарди евра у 2017. години, што представља 7% продајне вредности целокупне европске хране, индустрије и сектора пића.²

13. маја 2024. године ступила је на снагу нова Уредба 2024/1143 о ознакама географског порекла за вино, јака алкохолна пића и пољопривредне производе.³ Ступањем на снагу ове Уредбе је завршена свеобухватна реформа коју је ЕУ покренула 2020. године са циљем поједностављења, појашњења, допуне и хармонизације различитих прописа за ознаке географског порекла за вино, јака алкохолна пића и пољопривредне производе. Од 12. маја 2024. године, дотадашња Уредба 1151/2012 о прописима о квалитету пољопривредних производа и хране је укинута и замењена новом Уредбом. Међутим, терминологија уведена Уредбом 1151/2012 „заштићене ознаке порекла” и „заштићене географске ознаке” остаје нетакнута. Са друге стране, ступањем на снагу Уредбе 2024/1143 мењају се одредбе Уредбе 1308/2013, Уредбе 2019/787 и Уредбе 2019/1753.

Циљ Уредбе 2024/1143 је успостављање јединственог и исцрпног система ознака географског порекла којим се штите називи вина, алкохолних пића и пољопривредних производа чије су особине, својства и карактеристике везане за место производње. Ово има за циљ да ојача правну сигурност, концепт одрживости и способност произвођача да делују и да се такмиче. Нова Уредба обезбеђује јединствену заштиту ознака географског порекла за различите категорије производа - вина, алкохолних пића, пољопривредних и прехрамбених производа, који су претходно били недоследно регулисани у четири посебна законска акта.

¹ Стање на дан 14.10.2024. године. Извор: <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/>.

² https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cmef/products-and-markets/study-economic-value-eu-quality-schemes-geographical-indications-gi-and-traditional-specialities_en.

³ Текст Уредбе 2024/1143 је доступан на адреси: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj>.

Крајем 2023. године у ЕУ је ступила на снагу Уредба 2023/2411 о заштити ознака географског порекла за занатске и индустријске производе.⁴ До ступања на снагу ове Уредбе, заштита назива за занатске и индустријске производе није постојала на европском нивоу. Уредба ствара правни оквир који даје занатским и индустријским производима са специфичним географским пореклом, као што су прибор за јело из Албе, бoемско стакло и порцелан из Лиможа, стакло из Мурана, статус заштите који се може упоредити са заштитом регионално произведене хране или пића. Циљ је очување и заштита традиционалног знања занатлија и произвођача не само у Европи већ и широм света. Уредба је намењена не само јачању заштите интелектуалне својине, већ и промовисању културног идентитета и разноликости унутар Европске уније.

До ступања на снагу Уредбе 2023/2411 у ЕУ заштита ознака географског порекла се односила само на пољопривредне и прехранбене производе. Објављивањем Акционог плана ЕУ у новембру 2020. године, Европска комисија је поставила циљ да побољша заштиту ознака географског порекла.⁵ Две године касније Комисија је предложила нацрт Уредбе о проширењу заштите ознака географског порекла на занатске и индустријске производе. Овим кораком ЕУ испуњава своје међународне обавезе према Женевском акту Лисабонског споразума о називима порекла и географским ознакама из 2015. године.⁶

2. Уредба 2024/1143

Систем заштите ознака географског порекла у ЕУ регулише употребу географских назива за означавање пољопривредних и прехранбених производа, вина и алкохолних пића и штити ексклузивно право произвођача у датој географској области да користе географски назив за разликовање својих производа на тржишту од других производа произведених ван тог подручја. Ознаке географског порекла имају функцију да обавештавају о месту порекла производа из одређене области, иако не морају нужно бити географски називи, већ могу бити и негеографски називи за производ који потиче из одређеног места, региона или земље.⁷

Најважнија одредба Уредбе 2024/1143 је чл. 26 који одређује обим заштите ознака географског порекла. Уредба задржава четворостепени ниво заштите из ранијих прописа. Према члану 26 ст. 1 ознаке географског порекла су и даље су

⁴ Текст Уредбе 2023/2411 је доступан на адреси: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2411>.

⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2187

⁶ Лучић, С., *Право знакова разликовања*, Крагујевац, 2023, стр. 179.

⁷ Kapala, A., *Identifying local food in the context of european system of geographical indications and consumer's right to information*, Revista Catalana de Dret Ambiental, Vol. 15, Núm. 1/2024, стр. 6. <https://www.raco.cat/index.php/rcda/article/view/430725>.

заштићене од (а) директне и индиректне комерцијалне употребе; (б) присвајања, имитација или позивања; (ц) било које друге лажне или обмањујуће информације; и (д) свих других поступака којима би се потрошачи могли довести у заблуду о правом пореклу производа. За разлику од Уредбе 2023/2411, Уредба 2024/1143 не садржи дефиницију појма „позивање“. Једино је у уводној изјави 35 Уредбе 2024/1141 истакнуто да „на основу устаљене судске праксе Суда правде ЕУ позивање на ознаку географског порекла може постојати посебно када за просечног европског потрошача, који је нормално информисан, разумно пажљив и опрезан, постоји ментална веза са производом означеним регистрованом ознаком географског порекла, укључујући у везу са термином, знаком или другим уређајем за идентификацију“. Ово објашњење појма „позивање“ је у великој мери у складу са судском праксом Суда правде ЕУ, иако се не помиње да таква ментална веза мора бити непосредна и недвосмислена.

Једна од новина Уредбе 2024/1143 је што се заштита у смислу чл. 26, ст. 1 Уредбе сада проширује и на све називе домена који су доступни у ЕУ. Важно је само да ли је домен доступан у ЕУ. Заштита ознака географског порекла проширена је и на робу у транзиту. Другим речима, заштита се односи и на робу која се само уноси на царинско подручје ЕУ са циљем да се одавде дистрибуира у треће земље.⁸ Такође је изричито наглашено да се заштита односи и на робу намењену извозу у треће земље како би се у тим земљама спречила незаконита употреба ознака географског порекла.⁹

Уредба 2024/1143 у чл. 27 регулише употребу ознака географског порекла којима се означава производ који се употребљава као састојак у називу прерађеног производа. И овај пропис је заснован на судској пракси Суда правде ЕУ. Ознака географског порекла се може користити у називу, етикети или рекламном материјалу прерађеног производа само ако (а) прерађени производ не садржи ниједан други производ који је компатибилан са састојком означеним ознаком географског порекла; (б) састојак означен ознаком географског порекла употребљава се у довољним количинама које дотичном прерађеном производу дају битно својство; и (ц) проценат састојка означеног ознаком географског порекла у прерађеном производу је назначен на етикети.

Нова Уредба, такође, има за циљ да обезбеди да производи који се продају онлајн буду у складу са правилима о заштити ознака географског порекла. Тако, између осталог, свака информација која се односи на оглашавање, промоцију и продају робе на интернету којој имају приступ лица са седиштем у Унији и која је у супротности са заштитом ознака географског порекла предвиђеном у чл. 26 и 27 сматраће се незаконитим садржајем у смислу чл. 3, тачка х Уредбе 2022/2065.¹⁰

⁸ Видети чл. 26, ст. 4(а) Уредбе 2024/1143.

⁹ Видети чл. 26, ст. 4(ц) Уредбе 2024/1143.

¹⁰ Видети чл. 43, ст. 1 Уредбе 2024/1143.

Уредба 2024/1143 и даље предвиђа заштиту гарантовано традиционалних специјалитета (чл. 51-77 Уредбе). Заштита гарантовано традиционалних специјалитета у ЕУ је уведена 1993. године и има за циљ да заштити, сачува и допринесе уважавању традиционалних метода производње и рецепата. Тренутно је у регистар *eAmbrosia* уписано 92 гарантовано традиционалних специјалитета.¹¹ Примери за гарантовано традиционалне специјалитете су: „*Pražská šunka*“ и „*Mozzarella Tradizionale*“. Међу последње регистрованим гарантовано традиционалним специјалитетима је турска ознака „*Döner*“ (у преводу: ћевап).¹²

Са циљем да се повећа број регистрованих ознака географског порекла Уредба уводи краће и строжије рокове за поједине кораке у поступку регистрације ознака порекла и географских ознака. За разлику од ознака географских порекла занатских и индустријских производа, ЕУИПО није надлежан да испитује пријаве за регистрацију ознака порекла и географских ознака пољопривредних и прехранбених производа, вина и алкохолних пића. Предност Уредбе 2024/1143 се огледа у томе што се сви релевантни прописи за ознаке порекла и географске ознаке за пољопривредне, прехранбене производе, вина и алкохолна пића сада могу наћи у једном пропису. Међутим, и даље се на алкохолна пића и вина примењују поједини ранији прописи.

3. Уредба 2023/2411

Крајем 2023. године ступила је на снагу Уредба 2023/2411 о заштити ознака географског порекла за занатске и индустријске производе. Уредба ће почети да се примењује од 1. децембра 2025. године. Уредба проширује заштиту ознака географског порекла на непољопривредне производе. До ступања на снагу ове Уредбе само су пољопривредни производи, вино и алкохолна пића могли да уживају заштиту ознака географског порекла у ЕУ. Само неколико држава чланица је обезбедило, на националном нивоу, посебан правни оквир за признавање и заштиту географских ознака за занатске и индустријске производе. Уредба има за циљ да заштиту ознака географског порекла за занатске и индустријске производе чији је квалитет, репутација или друге карактеристике повезан са њиховим географским пореклом.¹³ Према новој Уредби, занатски производи се дефинишу као производи „произведени или у потпуности ручно, или уз помоћ ручних или дигиталних алата, или механичким средствима, при чему је ручни допринос важна компонента

¹¹ Стање на дан: 13.10.2024. године. <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/tsg>.

¹² <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/tsg>. <https://ec.europa.eu/agriculture/eambrosia/geographical-indications-register/details/EUGI00000018597>.

¹³ Видети чл. 1 Уредбе 2023/2411.

готовог производа“.¹⁴ Занатски производ, дакле, не мора да буде у потпуности ручно израђен: може се произвести и механичким средствима, али захтева „значајан“ ручни допринос. Индустијски производи се дефинишу као производи „произведени на стандардизован начин, укључујући серијску производњу и коришћењем машина“.¹⁵

Назив занатског или индустријског производа може бити заштићен као ознака географског порекла ако производ који се обележава тим називом испуњава следеће захтеве:

- (а) производ потиче из одређеног места, региона или земље;
- (б) квалитет, углед или друго својство производа у битном се приписују његовом географском пореклу; и
- (ц) најмање једна фаза производње производа одвија се на дефинисаном географском подручју.¹⁶ Производи који су у супротности с јавним поретком искључени су из заштите ознака географског порекла. Дакле, за заштиту ознаке географског порекла је довољно да се квалитет, репутација или друга карактеристика занатског или индустријског производа суштински, а не искључиво приписују његовом географском пореклу. Такође, довољно је да се само један производни корак производа одвија у дефинисаном географском подручју.

Уредба предвиђа двофазни процес регистрације занатских или индустријских производа као географских ознака: национална и фаза регистрације на нивоу ЕУ. У принципу, захтев за регистрацију ознаке географског порекла припада групи произвођача.¹⁷ Групе произвођача раде на транспарентан, отворен и недискриминаторски начин, омогућавајући новим произвођачима да се придруже. Задаци групе произвођача дефинисани су чл. 45 Уредбе. Право коришћења регистроване ознаке географског порекла не зависи од чланства у групи произвођача, већ припада сваком произвођачу производа који је усклађен са спецификацијом производа. Садржина спецификације производа која се подноси уз захтев за регистрацију ознаке географског порекла је одређена у чл. 9 Уредбе.

У националној фази, именовани национални орган државе чланице испитује захтев за регистрацију ознаке географског порекла и спецификацију производа.¹⁸ Након објављивања пријаве, може се покренути национални поступак приговора, који је отворен за становнике државе чланице у којој је покренут поступак регистрације.¹⁹ По завршетку националне фазе, државе

¹⁴ Видети чл. 4, ст. 1, тачка 1(а) Уредбе 2023/2411.

¹⁵ Видети чл. 4, ст. 1, тачка 1(б) Уредбе 2023/2411.

¹⁶ Видети чл. 6 Уредбе 2023/2411.

¹⁷ Видети чл. 8, ст. 1 Уредбе 2023/2411. Изузетно, захтев за регистрацију ознаке географског порекла може поднети један произвођач ако испуњава услове из чл. 8, ст. 2 Уредбе 2023/2411.

¹⁸ Видети чл. 12. Уредбе 2023/2411.

¹⁹ Видети чл. 15 Уредбе 2023/2411.

чланице прослеђују успешне пријаве Уреду Европске уније за интелектуалну својину (ЕУИПО). Осим у случају да Комисија одлучи да преузме одлучивање о захтеву за регистрацију ознаке географског порекла,²⁰ ЕУИПО има надлежност за испитивање и одлучивање о таквим захтевима за занатске и индустријске производе. У оквиру ЕУИПО-а је формиран нови „Одсек за ознаке географског порекла“.²¹

ЕУИПО објављује захтев за регистрацију ознаке географског порекла за занатске и индустријске производе у регистру Уније након што их прими и провери тачност и потпуност датих информација и јединственог документа. ЕУИПО може консултовати Саветодавни одбор, састављен од по једног представника из сваке државе чланице и Комисије. Улога Саветодавног одбора је да даје мишљења о различитим питањима, као што је процена везе између карактеристика производа и његовог географског порекла или утврђивање репутације производа.²² У посебним околностима, могу бити позвани стручњаци на подручју ознака географског порекла, укључујући представнике академске заједнице, да понуде своју експертизу Саветодавном одбору.²³

Процедура приговора пред ЕУИПО дозвољава, у овој другој фази поступка регистрације, другим државама чланицама, трећим земљама или њиховим резидентима да се успротиве регистрацији по ограниченим основама²⁴ или да поднесу „обавештење о примедбама“ по другим основама.²⁵ У случају противљења, странке ће бити позване да спроведу консултације које ће евентуално довести до модификоване апликације. Коначно, ЕУИПО одлучује о пријави и о приговору у зависности од исхода консултација. На одлуке ЕУИПО-а може се уложити жалба пред апелационим одборима ЕУИПО-а,²⁶ а након тога пред Општим судом, који има надлежност да поништи или преиначи оспорену одлуку.²⁷

Могући разлози за приговор, који би спречили регистрацију ознаке географског порекла, су ограничени, како у националној, тако и у фази која се спроводи на нивоу ЕУ. Реч је о следећим разлозима:

- предложена ознака није у складу са захтевима за заштиту према Уредби, што значи да се не може сматрати ознаком географског порекла;
- предложена ознака је генерички појам. Називи који су генерички термини, односно уобичајени називи производа не могу се регистровати као ознаке географског порекла;²⁸

²⁰ Видети чл. 30 Уредбе 2023/2411.

²¹ Видети чл. 23, ст. 1 Уредбе 2023/2411.

²² Видети чл. 35 Уредбе 2023/2411.

²³ Видети чл. 35, ст. 5 Уредбе 2023/2411.

²⁴ Видети чл. 26 Уредбе 2023/2411.

²⁵ Видети чл. 27 Уредбе 2023/2411.

²⁶ Видети чл. 25 и 33 Уредбе 2023/2411.

²⁷ Видети чл. 33, ст. 6 Уредбе 2023/2411.

²⁸ Видети чл. 42 Уредбе 2023/2411.

- предложена ознака је у супротности са потпуно или делимично хомонимним називом који је пријављен или је заштићен као ознака географског порекла;²⁹

- у светлу постојећег жига са репутацијом или добро познатог жига, када би назив предложен као ознака географског порекла могао да доведе потрошача у заблуду о правом пореклу производа;³⁰

- регистрација предложене ознаке би угрозила постојање жига или идентичног или сличног назива који се користи у промету, односно постојање производа који су легално на тржишту најмање пет година пре датума објављивања пријаве у смислу чл. 22, ст. 7 Уредбе 2023/2411.

Регистровану ознаку географског порекла може употребљавати сваки произвођач производа који је у складу с одговарајућом спецификацијом производа. Символ ЕУ утврђен за „заштићене ознаке географског порекла” може се налазити на етикети и рекламном материјалу или комуникацији. Ознака географског порекла мора се налазити у истом видном пољу као и симбол Уније.

Уредба у чл. 40, ст. 1 предвиђа обим заштите сличан оном за ознаке у секторима пољопривредних и прехранбених производа, вина и алкохолних пића. Према овом члану, група произвођача или било који произвођач који има право да користи заштићену ознаку има право да делује у суштини против:

- сваке директне или индиректне комерцијалне употребе ознаке за производе који нису обухваћени регистрацијом, посебно када су ти производи упоредиви са производима обухваћеним регистрацијом или када употреба назива утиче на репутацију ознаке;

- сваке злоупотребе, имитације или позивања на назив заштићен ознаком географског порекла, чак и ако је назначено право порекло производа или услуга или ако је заштићена ознака преведена или праћена изразом као што су „стил“, „тип“, „метода“, „како је произведено“, „имитација“, „укус“, „мирис“, „слично“ или слично;

- било које друге лажне или обмањујуће ознаке о извору, пореклу, природи или суштинским квалитетима производа који се користе на амбалажи, рекламном материјалу, документима или информацијама на мрежи, као и паковање производа у контејнер који може да одаје лажан утисак о његовом пореклу;

- сваке друге праксе која може довести потрошача у заблуду у погледу правог порекла производа.

У складу са праксом Суда правде ЕУ, Уредба у чл. 40, ст. 2 даје дефиницију позивања у смислу да „се сматра да је реч о позивању на ознаку географског порекла посебно ако је по мишљењу просечног европског потрошача, који је разумно информисан и разумно проницљив и опрезан,

²⁹ Видети чл. 43 Уредбе 2023/2411.

³⁰ Видети чл. 44, ст. 2 Уредбе 2023/2411.

створена довољно директна и јасна веза с производом обухваћеним регистрованом ознаком географског порекла“.

Уредба, такође, предвиђа да се заштита ознака географског порекла за занатске и индустријске производе односи на сваку употребу назива домена која је у супротности са заштитом утврђеном у чл. 40, ст. 1 Уредбе. Штавише, било које алтернативно решавање спорова за називе домена у ЕУ признаће регистроване ознаке географског порекла као право на које се може позвати у тим поступцима.³¹ Осим тога, група произвођача или било који произвођач који има право да користи заштићену ознаку може остварити своја права и на робу у транзиту.³² Ови нови облици заштите имају за циљ јачање заштите ознака географског порекла и ефикасну борбу против пиратерије.

Регистрована ознака географска порекла за индустријске и занатске производе представља основ за одбијање регистрације жига, под условом да је захтев за регистрацију жига поднет после датума подношења захтева за регистрацију ознаке географског порекла и ако би употреба жига била у супротности са чл. 40 Уредбе 2023/2411.³³ Захтев за регистрацију ознаке географског порекла одбија се ако би, с обзиром на постојање жига с угледом или добро познатог жига, назив предложен за ознаку географског порекла могао потрошача довести у заблуду у погледу правог идентитета производа. Ако је жиг пријављен, регистрован или стечен употребом у доброј вери у ЕУ пре датума када је пријава за регистрацију ознаке географског порекла поднета ЕУИПО-у, жиг се може и даље користити без обзира на регистрацију ознаке географског порекла (у овој ситуацији ознака географског порекла и жиг могу коегзистирати). Занимљиво је да се жигови гаранције и колективни жигови могу користити на етикетама и паковању заједно са ознаком географског порекла.

Уредба 2023/2411 предвиђа у чл. 41 да је дозвољено назначити да производ садржи, као део или компоненту, занатски или индустријски производ означен регистрованом ознаком географског порекла, ако је таква употреба у складу са поштенom комерцијалном праксом и не искоришћава, слаби или разводњава репутацију заштићене ознаке. Међутим, ознака географског порекла не може бити укључена у продајну ознаку тог производа, осим ако подносилац захтева, под чијим именом је ознака географског порекла регистрована, није дао сагласност за такву употребу.

Регистроване ознаке географског порекла могу добити међународну заштиту кроз регистрацију према Лисабонском споразуму о ознакама порекла и географским ознакама. У том смислу, Уредба 2019/1753 се мења како би се понудила могућност регистрације ознака географског порекла за занатске и индустријске производе у међународном регистру.

³¹ Видети чл. 46 Уредбе 2023/2411.

³² Видети чл. 40, ст. 4(а) Уредбе 2023/2411.

³³ Видети чл. 44, ст. 1 Уредбе 2023/2411.

4. Закључак

У Европској унији дуго су само географски називи пољопривредних и прехранбених производа, као и вина и алкохолних пића уживали заштиту путем ознака географског порекла. Међутим, ЕУ је приступањем Женевском акту Лисабонског споразума о ознакама порекла и географским ознакама 2019. године преузела међународну обавезу да спроведе заштиту ознака географског порекла и за занатске и индустријске производе. Уредбом 2023/2411 на нивоу ЕУ је први пут уведен концепт заштите ознака географског порекла и за непољопривредне - занатске и индустријске производе. Другим речима, од децембра 2025. године заштита географских назива ће бити доступна не само произвођачима сира, месних прерађевина, вина итд., већ и произвођачима накита, текстила, прибора за јело, стакла, порцелана, природног камена, намештаја и још много тога.

Чињеница да географско порекло може бити фактор који одређује квалитет производа је неспорна, посебно за пољопривредне и прехранбене производе. Све до 1992. године, на нивоу ЕУ није постојао ниједан заједнички пропис у области заштите ознака географског порекла пољопривредних и прехранбених производа, када је донета Уредба 2081/92.³⁴ Овај концепт заштите у суштини је применљив и на алкохолна пића, вина и ароматизоване винске производе. У том смислу, у ЕУ су донети посебни прописи за заштиту географских назива ових производа. Најновијом Уредбом 2024/1143 у ЕУ је направљен нов корак у јачању и проширивању заштите ознака географског порекла усвајањем јединственог текста који ће диктирати заједничку и јединствену политику за све ознаке географског порекла у пољопривредно-прехранбеном сектору. Конкретно, као резултат увођења новог прописа, Уредба 1151/2012 која се односи на пољопривредне и прехранбене производе у потпуности се ставља ван снаге, док се Уредба 1308/2013 и Уредба 787/2019 које се односе на вина и алкохолна пића, мењају.

Тренутна реформа заштите ознака географског порекла у ЕУ донела је бројна нова решења, укључујући и дигитална тржишта. Међутим, у извршеној реформи недостаје један веома важан аспект који произилази из еволуције судске праксе ЕУ – проширење заштите ознака географског порекла на услуге.³⁵

³⁴ Ћеранић, Ј., *Заштита ознака географског порекла*, Зборник радова: Усклађивање права Републике Србије са правним тековинама ЕУ: приоритети, проблеми, перспективе, Београд, стр. 56.

³⁵ Calabrese, B., *The Evolving Protection of Geographical Indications Against Services: "Brand" New World?*, IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, no. 55/2024, стр, 348.

*Sonja Lučić, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

NEW RULES FOR THE PROTECTION OF INDICATIONS OF GEOGRAPHICAL ORIGIN IN THE EUROPEAN UNION

Summary

Geographical indications and designations of origin are an important part of European culture and economy. They reflect the diversity of regions in EU countries and regions and contribute to their development. The EU therefore created a comprehensive system for the protection of geographical indications and designations of origin. Geographical indications and indications of origin are names of places, areas, territories or countries used in trade to identify the geographical origin of goods or services. They therefore serve to individualize the goods in circulation by specifically indicating the geographical origin.

Geographical indications and designations of origin offer a number of benefits for producers, consumers and the economy. For producers, they can provide a competitive advantage as they can differentiate themselves from other producers who do not use GIs. For consumers, designations of geographical origin represent a guarantee of product quality and origin. For the economy, GIs can contribute to regional and agricultural development. They can help create jobs, increase producer income and strengthen the regional economy.

In the European Union, for the first time, the protection of indications of geographical origin of craft and industrial products was introduced. In addition, a new regulation was adopted that uniquely regulates the protection of designations of geographical origin for wine, strong alcoholic beverages and agricultural products. In the paper, the author will point out the most important provisions of Regulation 2024/1143 and Regulation 2023/2411.

Key words: *designations of origin; geographical indications; guaranteed traditional specialties.*

Литература

- Calabrese, B., *The Evolving Protection of Geographical Indications Against Services: "Brand" New World?*, IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, Vol. 55, 2024.
- Kapala, A., *Identifying local food in the context of european system of geographical indications and consumer's right to information*, Revista Catalana de Dret Ambiental, Vol. 15, Núm. 1/2024.
- Лучић, С., *Право знакова разликовања*, Крагујевац, 2023.
- Ђеранић, Ј., *Заштита ознака географског порекла*, Зборник радова: Усклађивање права Републике Србије са правним тековинама ЕУ: приоритети, проблеми, перспективе, Београд, 2012.
- Уредба ЕУ 2023/2411 о заштити ознака географског порекла за занатске и индустријске производе и изменама и допунама Уредбе ЕУ 2017/1001 и Уредбе ЕУ 2019/1753; <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2411>.
- Уредба ЕУ 2024/1143 о ознакама географског порекла за вино, алкохолна пића и пољопривредне производе, као и гарантованим традиционалним специјалитетима и необавезним изразима квалитета за пољопривредне производе, изменама и допунама Уредбе ЕУ 1308/2013, Уредбе ЕУ 2019/787 и Уредбе ЕУ 2019/1753 и стављања ван снаге Уредбу ЕУ 1151/2012;
- <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj>.